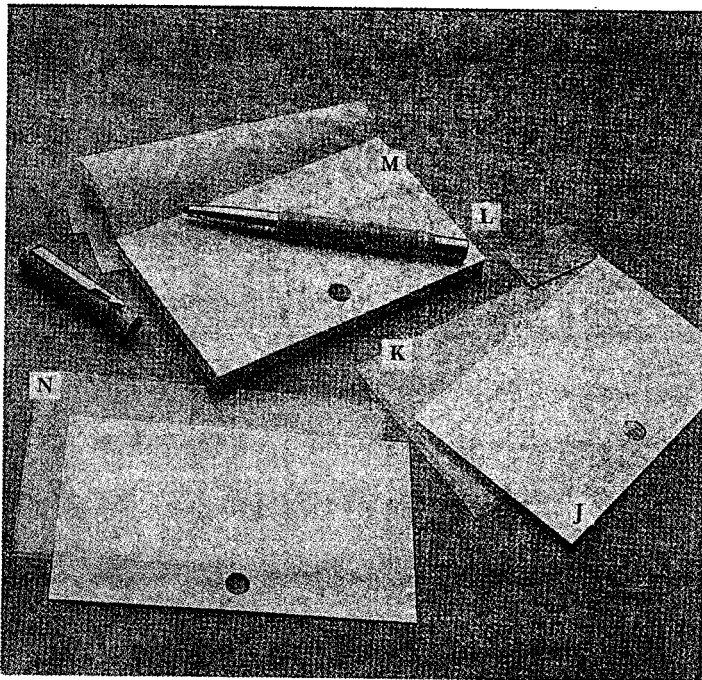

درک و برداشت از آموزش

و تربیت رشته کتابداری در سریلانکا^۱

نوشته: Pradeepa wijetunge, jonathan willson

ترجمه: دکتر علی شکویی

نشان می‌دهد. (Piyadasa ۱۹۸۵ صفحه اول) همانطور که در Mahawamsa گفته شده، عمده‌ترین تاریخ زمانی سریلانکا در متون آیین بودایی بوده و تفسیر و گزارش‌های آن عامل به وجود آمدن نگارش‌ها و متن‌هایی از طرف مبلغین این آیین در طول قرن اول قبل از میلاد شد. این رویداد از عوامل مهم برای تأسیس کتابخانه‌ها در سریلانکا به حساب می‌آید. این کتابخانه‌های اولیه معابد از نوع کتابخانه‌های فرانس بودند که کاملاً متفاوت از کتابخانه‌های عمومی و کتابخانه‌های رسمی مدرن می‌باشند چون مستمعین پای صحبت افرادی

۱- مقدمه: تاریخ کتابخانه‌ها در سریلانکا

نگارش از زمان ورود آریایی‌ها در قرن پنجم قبل از میلاد وجود داشته است، اما هیچگونه مدرک روشن نمی‌تواند تا ظهور بودانیزم در قرن سوم قبل از میلاد ارائه شود. مهم‌ترین منبع تاریخ زبان تا حدود قرن دهم بعد از میلاد عبارت از کتیبه‌هایی می‌باشند که در قسمت‌های بالا و پایین برآمدگی‌های غارهایی که راهب‌های بودایی سکونت داشتند، کنده شده‌اند و از آن تاریخ به بعد، هر دو آثار ادبی و کتیبه‌ها در کنار هم قرار داشته و میراث تاریخ طولانی زبان Sinhala را

می‌نشستند که مطالبی را از کتابی برای آنها می‌خواند (Piyadasa ۱۹۸۵ صفحه ۲۵).

کار چاپ در قدیم در سریلانکا، فن شناخته شده‌ای نبود و همه آثار ادبی روی برگهای Palmyra (نوعی نخل هندی) و نخل‌های دیگر نوشته می‌شدند. (Piyadasa ۱۹۸۵ صفحه ۲۱) مطابق Piyasada و مطالب آن، نمی‌توان فهمید که آیا نوعی از طبقه‌بندی، کاتالوگ کردن یا روشی برای انتخاب کتاب بوده است یا نه، اما این نویسنده می‌گوید که این مردمان باستانی طبقه‌بندی وسیعی برای کتابهایشان داشتند و مخصوصاً کتابهای مذهبی را در سه گروه عمده بنام‌های Abhidamma, Vinaya و Sutta همراه با ضمایم و تفسیرهای آنها قرار می‌دادند. طبقه‌بندی متون مربوط به زبان‌های Pali, Sinhala و سانسکریت با در نظر گرفتن شکل و موضوع آنها انجام می‌گرفت. این نویسنده اضافه می‌کند که این کتابخانه‌ها، نوع ساده‌ای از کاتالوگ داشتند که در آن، عنوان مدخل اصلی در نظر گرفته می‌شد. تفسیرها، لغت‌ها و فهرست معانی موجود در سریلانکا، مدارک کافی برای نشان دادن این واقعیت هستند که کتابخانه‌های باستانی دارای خدمات کافی و مفید مرجع بودند (Piyasada ۱۹۸۵).

قدیمی‌ترین کتابخانه دوران جدید، کتابخانه خدمات متحده بود که در ۱۸۱۳ پایه‌گذاری شد. کتابخانه دولتی شرقی که در ۱۸۷۰ تأسیس یافت، رویداد مهمی در تاریخ کتابخانه‌های سریلانکا بود. کتابخانه موزه کلمبو Colombo در ۱۸۸۷ افتتاح شد و کتابهای خطی کتابخانه دولتی شرقی و مجموعه کتابهای انجمن سلطنتی آسیایی (شاخه سیلان) به کتابخانه موزه انتقال یافت. با تأسیس کتابخانه‌های آبونه‌ای که در ۱۸۱۳ (کتابخانه کلمبو) و در ۱۸۲۹ (کتابخانه Pettah) تأسیس شده بودند، نهضت کتابخانه عمومی آغاز شد.

اولین کتابخانه آکادمی در سریلانکا، کتابخانه کالج در دانشگاه سیلان بود که در ۱۹۲۱ تأسیس شد. دانشگاه سیلان در ۱۹۴۲ تأسیس شد و زمانی که در ۱۹۷۴ همه دانشگاه‌ها استقلال داخلی پیدا کردند، دانشگاه سیلان به دانشگاه Peradeniya تغییر نام داد. دانشگاه Colombo در ۱۹۶۷ تأسیس یافت و کتابخانه آن با مجموعه کتابهای شعبه کتابخانه کلمبو و

کتابخانه دانشکده پزشکی دانشگاه سیلان، آغاز بکار کرد. در سال ۱۹۵۹ دو کتابخانه دانشگاهی دیگر با دادن مقام و موقعیت کتابخانه دانشگاهی به Vidyodaya (ویدودایا) و Vidyalkara Pririvenas، بوجود آمدند. در ۱۹۷۲ کتابخانه دانشگاه Moratuwa تأسیس شد و کتابخانه دانشگاه Jaffna در ۱۹۷۹، کتابخانه دانشگاه Ruhuna در ۱۹۷۸ و کتابخانه دانشگاه آزاد در ۱۹۸۰ پایه‌گذاری شدند.

۲- تاریخ آموزش کتابداری:

اولین تلاش در آموزش کتابداری از طرف مؤسسه تحقیقات علمی و صنعتی سیلان به عمل آمد. این اقدام در سال ۱۹۵۷ با دایرکردن دو دوره آموزشی دو هفته‌ای تمام وقت انجام گرفت، اما تا ۱۹۶۱ هیچگونه اقدام مداوم و نظام‌مند در تربیت و آموزش کتابداری صورت نگرفت.

یک دوره فوق‌دیپلم از طرف دانشگاه Peradeniya در ۱۹۶۱ آغاز شد اما در ۱۹۶۵ به علت کمبود کارمند متوقف ماند. دو مؤسسه فوق‌دیپلم، دوره‌های فوق‌دیپلم را در ۱۹۶۸ آغاز کردند اما در ۱۹۷۰ متوقف ماندند. دانشگاه Kelaniya بخش کتابداری و علوم اطلاعاتی (DLIS) را در ۱۹۷۳ و دوره لیسانس را در همان سال دایر کرد که کتابخانه و علوم اطلاعاتی (LIS) را به عنوان یک رشته بخصوص مورد تحقیق قرار می‌داد. یک دوره فوق‌دیپلم در ۱۹۷۹ آغاز شد. دوره لیسانس در LIS که LIS را به مدت چهارسال تدریس میکند، در ۱۹۷۹ آغاز شد. یک دوره لیسانس در LIS از طریق تحقیق، در ۱۹۸۹ آغاز شد. این دوره و دوره فوق‌دیپلم بعدها معوق ماندند.

انجمن کتابداری سریلانکا (SLLA) یک دوره سه مرحله‌ای حرفه‌ای را آغاز کرد که موسوم به دوره‌های اول، دوم و نهایه بودند که به ترتیب در سالهای ۱۹۶۱، ۱۹۶۶، ۱۹۷۳ آغاز شدند. یک دوره سه مرحله‌ای مشابه از طرف دانشگاه Kelaniya در ۱۹۷۷ شروع شد و هر دوی این دوره‌ها هنوز پابرجا هستند. دانشگاه کلمبو یک دوره دیپلم را در ۱۹۸۲ آغاز کرد اما این دوره نیز در ۱۹۸۸ معوق ماند.

دفتر خدمات کتابخانه ملی (SLNLSB) یک دوره

فوق دیپلم در LIS را در ۱۹۸۳ شروع کرد و هدف آن فراهم آوردن فرصت برای کتابداران عمومی و مدارس در مناطق روستایی بود تا بتوانند خصوصیات لازم را کسب کنند. این دوره در ۱۹۹۷ به علت فقدان بودجه مالی معوق ماند.

۳- برنامه‌های جاری در آموزش علوم اطلاعاتی و کتابداری (LIS) دوره‌های موجود:

دو نوع برنامه‌های آموزشی LIS در سریلانکا وجود دارند، برنامه‌های دانشگاهی و برنامه‌هایی که در سطح حرفه‌ای می‌باشند.

DLIS دو برنامه در سطح لیسانس دارد. مدارک عمومی لیسانس، مذکور در بالا که هدف آن برای کارها و شغل‌های نیمه حرفه‌ای است و مدرک لیسانس ویژه که هدف آن، آموزش یافتن برای حرفه‌های کتابداری در سطح بالا یا در سطح پایین می‌باشد. هدف‌های این دو نوع دوره‌های آموزشی این است که به دانشجویان درک کامل از اصول و قوانین LIS را داده و آنها را قادر به درک وظایف و اهداف کتابخانه بنماید و در ضمن، دانشجویان را با اهداف و وظایف کتابخانه و نحوه اداره آن آشنا سازد. زبان مورد استفاده در این دوره‌های آموزشی سینهایلی (Sinhala) می‌باشد.

دانشگاه Colombo با سرپرستی و مشارکت دانشکده تحقیقات فارغ‌التحصیلی در ۱۹۹۳ اقدام به برقراری دوره‌های آموزشی در حد مدرک لیسانس در LIS نمود. هدف از این برنامه عبارت از تربیت حرفه‌ای‌ها در سطح پایین کتابداری و تربیت افراد برای امور فنی است. اهداف این برنامه عبارت از تربیت کتابداران و افراد حرفه‌ای در امور اطلاعاتی است تا تغییرات را در جامعه‌ای که به صورت فنی در می‌آید؛ سازمان داده و اداره کنند. زبان مورد استفاده در این دوره‌های آموزشی، انگلیسی می‌باشد. DLIS با نظارت دانشکده علوم اجتماعی، دوره لیسانس را در علوم اجتماعی (در علوم اطلاعاتی و کتابخانه) در ۱۹۹۸ آغاز نمود. هدف از این دوره، ایجاد درجه لیسانس در علوم کتابداری در دانشگاه Colombo می‌باشد. اما اختلاف در این است که کلاس‌ها برای آنهایی که اطلاعاتی در زبان انگلیسی ندارند، به زبان سینهایلی اداره می‌شوند. در این

برنامه دو نوع دوره آموزشی وجود دارند: آنهایی که کارهای دوره آموزشی را کامل کرده و رساله کوتاهی در طول سال اول می‌نویسند، حق دریافت M.Soc.Sc. را دارند. آنهایی که نگارش رساله را در سال دوم نیز ادامه می‌دهند و اثر کامل‌تری تهیه می‌کنند، به درجه فوق لیسانس نایل می‌آیند. مؤسسه ملی آموزش (NIE) دوره لیسانس برای معلمان را تشکیل می‌دهد و آموزش فنی و علوم اطلاعاتی، بخشی از این برنامه آموزشی می‌باشد. هدف عبارت از فراهم کردن دانش و اطلاعات اساسی برای معلمان می‌باشد تا بتوانند کتابخانه‌های مدارس را اداره کنند.

برنامه‌هایی در سطح حرفه‌ای عبارت از دوره‌های نیمه‌وقت از طرف بخش علوم کتابخانه و اطلاعات DLIS و SLLA تشکیل داده می‌شود. قسمت اول و دوم این برنامه‌ها موسوم به بخش اول و دوم دیپلم در علوم کتابداری است. بخش سوم عبارت از مدرک پیشرفته در علوم کتابداری و اسناد مدارک می‌باشد. SLLA این دوره‌ها را در سه بخش مرکزی مملکت سازماندهی کرده و به سه زبان دنبال می‌کند و هدف از این دوره‌ها فراهم آوردن پرسنل برای اداره کردن کتابخانه‌های متوسط در سریلانکا می‌باشد.

علاوه بر این دوره‌های سه گانه، SLLA برنامه دیگری با عنوان برنامه تکنیسین‌های کتابخانه‌ها ترتیب می‌دهد که در کتابخانه‌ها فعالیت دارند ولی فاقد هر گونه شرایط و خصوصیات حرفه‌ای می‌باشند و مخصوصاً افرادی که در کتابخانه‌های عمومی و مدارس مناطق روستایی بکار مشغولند. هدف از این برنامه عبارت از تأمین پرسنل است که بتوانند به کارمندان حرفه‌ای کمک کرده و در غیاب آنها مراقب کتابخانه‌ها باشند. این دوره آموزشی محدود به مناطق جغرافیایی خاصی است.

شرایط ورود به دوره‌های کارآموزی و مدت آنها

دوره آموزشی	مدت	شرایط ورود
فنون عمومی	۳ سال	شرایط ورود به دانشگاه
فنون خاص	۴ سال	قبولی از امتحان اولین سال دانشگاه و قبول شدن از زبان انگلیسی در امتحان سال اول دانشگاه یا قبولی از امتحان GCE/OL
لیسانس در علوم کتابداری MLS	۲ سال (تمام وقت) ۴ سال (پاره وقت)	امتیاز درجه اول یا درجه دوم دانشگاهی در هر یک از رشته‌های تحصیلی درجه لیسانس همراه با درجه فوق دیپلم یا دیپلم در هر یک از رشته‌های تحصیلی درجه لیسانس همراه با ASLLA یا برابر با مدرک علوم کتابخانه و اطلاعات (LIS) و تجربیات یکساله در یک کتابخانه مشخص و معلومات کامل انگلیسی
M.Soc/ M.Phil	یک سال دو سال	درجه اختصاصی و عمومی در LIS درجه اختصاصی و عمومی و یکسال تجربه در یکی از کتابخانه‌ها درجه اختصاصی و عمومی و مدرک دانشگاه Kelaniya یا امتحان نهایی SLA
B.Ed.	۷۵ ساعت	شرایط و خصوصیات مربوط به ورود به دوره B.Ed.
SLA-I (سال اول)	یک سال	قبولی از سه امتحان GCE/AL و قبولی از امتحان انگلیسی GCE/OL قبولی از شش امتحان GCE/OL که شامل ریاضیات و انگلیسی و سه سال کار و تجربه اندوزی در یکی از کتابخانه‌ها
SLA-II متوسط	یک سال	قبولی از سال اول
SLA-III نهایی	یک سال	قبولی از سال دوم
ASLLA	—	قبولی از امتحان نهایی SLA و یکسال عضو SLA
FSLA	—	ASLLA و پنجسال تجربه کاری بعد از ASLLA یا معادل آن
برنامه تکنیسین کتابخانه	یک سال	GCE/OL همراه با قبولی از امتحانات زبان‌های سینه‌الی / تامیل و تجربه کاری
دیپلم علوم کتابخانه و اطلاعات (۱) دیپلم (۱)	یک سال	قبولی از سه امتحان GCE/AL و قبولی از امتحان GCE/OL زبان انگلیسی
دیپلم علوم کتابداری و علوم اطلاعات (قسمت دوم) دیپلم (قسمت دوم)	یک سال	قبولی از امتحانات سه گانه GCE/AL و قبولی از GCE/OL زبان انگلیسی
مدرک حرفه‌ای پیشرفته	یک سال	دیپلم در علوم کتابخانه و علوم اطلاعاتی یا مدارک برابر و بالاتر و دو سال تجربه کاری

دورک و بر داشت از آموزش و تربیت رشته کتابداری در سر پلانکا

جدول بالا شامل جزئیاتی از زمان و نیازمندی‌های مربوط به ورود به دوره‌های علوم کتابداری و اطلاعاتی در سریلانکا می‌باشد. معلومات انگلیسی در سطح GCE/OL یا بالاتر برای تمام دوره‌ها مورد نیاز است. ستون نیازمندی‌های ورودی به دانشگاه عبارت است از حداقل قبولی از چهار امتحان GCE/AL، اما بعلت رقابت‌های شدید، نمرات باید در سطح بالاتر بوده و این نمرات در نواحی مختلف تغییر پیدا می‌کنند.

برنامه تحصیلی

برنامه MLS دانشگاه کلمبیا شامل چهار دوره اصلی و دو دوره انتخابی در طول سال اول می‌باشد. دوره‌های اصلی یا اختصاصی عبارتند از کنترل کتاب، مدیریت کتابخانه‌ها و خدمات اطلاعاتی، منابع اطلاعات و خدمات و روش‌های تحقیق در علوم کتابداری است. دوره‌های انتخابی شامل اداره و تنظیم مجموعه کتابها، خودکار کردن کتابخانه، شبکه‌های ارتباط اطلاعات و سیستم‌های اطلاعاتی و شبکه‌هایی که از آنها دانشجویان بتوانند دو نوع را انتخاب کنند. دانشجویانی که بتوانند در پایان سال اول از امتحانات کتبی قبول شوند، می‌توانند با انجام تحقیقات در یک موضوع انتخابی در طول سال دوم، به تحصیلات خود ادامه دهند.

دکترای علوم کتابخانه و علوم اطلاعاتی شامل پنج درس اصلی و اختصاصی و رساله‌ای با هشت‌هزار الی ده‌هزار کلمه در طول سال اول می‌باشد. آنهایی که می‌خواهند مدرک M.Phil (مدرک لیسانس) دریافت دارند، می‌توانند پنج موضوع درسی را در سال اول تکمیل کرده و در سال دوم یک پروژه تحقیقی را که دارای سی‌هزار کلمه باشد، ادامه دهند. پنج ماده درسی عبارتند از سازمان علوم، مدیریت کتابخانه، علوم اطلاعاتی، روش‌های تحقیق در کتابداری، و استفاده از رایانه در کتابخانه‌ها و خدمات اطلاعاتی.

دوره‌های سه‌گانه SLA شامل چهار موضوع در هر سال می‌باشد: کتابداری، کاتالوگ کردن (نظری و عملی)، طبقه‌بندی (نظری و عملی) و منابع کتابخانه و خدمات اطلاعاتی در طول دو سال اول تدریس می‌شوند. در سال آخر مدیریت کتابخانه، فهرست‌کردن، فن‌آوری اطلاعات و خدمات

اطلاعاتی تدریس می‌شوند. علاوه بر دوره‌های تدریس شده، به دانشجویانی که در سال اول تحصیل می‌کنند، در یکی از کتابخانه‌ها آموزش‌های عملی داده می‌شود. در طول سال دوم، از دانشجویان می‌خواهند که تاریخچه و شرح کتابهایی را در موضوع مشخصی ارائه داده و در سال سوم آنها باید شش مقاله درباره موضوعات معین بنویسند و اینها اضافه بر امتحانات کتبی است که باید انجام گیرد. برنامه تکنیسین‌های کتابخانه شامل پنج موضوع و مطلب است: تمرین در کتابخانه، خدمات مربوط به استفاده‌کننده‌ها، فعالیت و تمرین‌های اداری، ماشین‌آلات کتابخانه‌ای و خدمات تکنیکی. به جنبه‌های عملی این دوره بیشتر از جنبه‌های نظری آن توجه می‌شود.

عضویت SLLA، (ASLLA) به افرادی داده می‌شود که از امتحان سال آخر قبول شده و یکسال بعنوان عضو SLLA سپری کرده‌اند. همکاری و عضویت در SLLA، (FSLLA) به افرادی داده می‌شود که دارای ASLLA بوده و مدت پنج سال بعد از دریافت ASLLA تجربه کاری داشته باشد.

گروه مدرسان

۹۴٪ گروه مدرسان در علوم کتابداری و اطلاعاتی LIS در سریلانکا بطور تمام وقت در پست‌های اجرایی LIS استخدام می‌شوند. تدریس کردن فقط بخشی از تعهدات آنها بوده و اکثر آنها در هر سال ۲۵ الی ۵۰ ساعت تدریس می‌کنند. در بین معلمان فقط معدودی از جوانان بچشم می‌خورد که به صورت حرفه‌ای مشغول بکار هستند و این سؤال را پیش می‌آورد که آیا حرفه کتابداری برای جوانان جذابیت خود را از دست داده است؟ ۸۴٪ معلمان دارای تحصیلات عمومی و مدرک فوق‌دیپلم می‌باشند و ۶۰٪ از معلمان دارای شرایط لازم و مدارک LIS هستند. اطلاعات جاری از معلمان LIS نشان

خدمات کتابخانه‌ای استخدام می‌شوند کمک کرده و در توسعه و پیشبرد آموزش‌های کتابخانه‌ای مؤثر باشد. برای رسیدن به این اهداف، یک کمیته آموزشی در SLNLSB تشکیل شده است. عضویت شامل هماهنگ‌کننده‌های همه دوره‌های آموزشی LIS می‌باشد که در سریلانکا انجام می‌گیرد، رئیس DLIS و رئیس SLA نیز عضو کمیته می‌باشند. یکی از اعضای هیأت، ریاست کمیته را بعهده می‌گیرد و یکی از اعضای تحقیق و آموزش، منشی کمیته می‌باشد. از اهداف عمده کمیته عبارت از ارزیابی برنامه تحصیلی، انجام مشاوره‌های لازم و کمک به برنامه‌های آموزش علوم کتابداری و اطلاعاتی می‌باشد.

به دنبال این لایحه، قانون سازمان کتابخانه‌های سریلانکا مربوط به ۱۹۷۴ تصویب شد. هدف‌های SLA با در نظر گرفتن آموزش علوم کتابخانه و اطلاعات چنین بیان شده است: «تربیت کتابداران و انجام امتحانات حرفه‌ای در رشته کتابداری و صدور گواهینامه‌های فارغ‌التحصیلی». (لایحه ۱۹۷۴)

اگر چه این دو قانون و نظامنامه در پی هماهنگ ساختن آموزش‌های LIS می‌باشند، اما در سطح دانشگاه، شورای دانشکده و هیأت علمی دانشکده استانداردهای آکادمیکی را بوسیله دانشگاه‌ها اجرا می‌کنند.

دوره‌های تحصیلی معمول و جاری:

منابع کتابخانه باید از کفایت کامل برخوردار شود تا بطور کامل از دوره‌های تحصیلی که در مدارس و سایر دوره‌های انتخاب شده که از طرف دانش‌آموزان و فعالیت‌های تحقیقی معلمان انجام می‌گیرد، پشتیبانی کند. (IFLA، ۱۹۷۸، صفحه ۲۱۵)

اکثریت دانشجویان به زبان‌های سینه‌الی و تامیل تحصیل می‌کنند، با این همه، متون زبان بومی فوق‌العاده نادر و کمیاب است. اطلاعات دانشجویان در زبان انگلیسی به اندازه‌ای نیست که بتوانند مطالب منتشر شده در رشته LIS را درک کرده و بفهمند، لذا دانشجویان کاملاً متکی به متون و یادداشت‌های کلاس‌های درسی می‌باشند که از طرف معلمان تهیه شده‌اند و این معلمان علاوه بر تهیه این یادداشت‌ها باید کار تدریس را نیز به انجام رسانند. مهم‌تر از همه، دانشجویانی که به صورت

می‌دهد که در پنج سال آینده، ۱۶٪ آنها بازنشسته شده و ۶۰٪ بقیه امیدوارند که به تحصیلات عالی برسند. علاوه بر DLIS، سازمان‌های دیگری که در LIS دوره‌های تحصیلی دارند، در موقعیتی نیستند که بتوانند کارمندان تمام‌وقت استخدام کنند. SLA دارای منابع مالی جهت این کار نیست. دانشکده کتابداری دانشگاه کلمبو نیز بودجه استخدام معلمان و کارمندان تمام‌وقت را ندارد و تحت این شرایط، تحصیلات در رشته علوم کتابداری و علوم اطلاعاتی در سریلانکا عمدتاً به کارمندانی متکی می‌باشد که به صورت نیمه‌وقت استخدام می‌شوند.

تحقیقات و انتشارات

تحقیقات و انتشارات در سطح وسیعی به تکامل هر نوع علوم کمک می‌کند، با این همه رشته علوم کتابداری و اطلاعات شاهد تحقیقات زیاد در سریلانکا نبوده است. معدودی از مطالب در یک موضوع درباره کتابخانه‌ها و رایانه‌ها، وسایل سمعی و بصری و منابع کتابخانه‌ها نوشته شده‌اند. آنهایی که مدارک بالایی را کسب کرده‌اند، رساله‌هایی نوشته‌اند، اما این رساله‌ها به ندرت چاپ شده و در اختیار مردم قرار گرفته‌اند. سه مجله در این مملکت درباره کتابخانه منتشر می‌شوند (مروری بر کتابخانه‌های سریلانکا از طرف SLA، اخبار کتابخانه از طرف SLNLSB و مجله سازمان کتابخانه‌های دانشگاه‌ها) اما این نشریات بعنوان مطبوعات آکادمیکی که دارای کیفیت بالایی از تحقیقات براساس روش‌های علمی باشد مطالبی ارائه نمی‌دهند. معدودی نشریات تحقیقی در این باره در روزنامه‌های خارجی چاپ می‌شوند ولی کتابداران محلی دسترسی محدودی به آن نشریات دارند.

هماهنگی برنامه‌های آموزشی LIS:

اقداماتی برای پیشبرد و توسعه آموزش علوم کتابداری و اطلاعاتی در سریلانکا بعمل آمده است. از قدم‌های اساسی که در این مورد برداشته شده است، می‌توان لایحه دفتر خدمات کتابخانه ملی در سیلان (شماره ۱۷ سال ۱۹۷۰) را برای مثال آورد که امکاناتی برای دفتر خدمات فراهم می‌آورد تا به دولت در تأمین شرایط حرفه‌ای و آکادمیکی اشخاصی که برای

پاره وقت تحصیل می‌کنند، هیچ نوع تسهیلات کتابخانه‌ای از طرف مؤسسات آموزشی دریافت نمی‌کنند. اکثر این دانشجویان از نقاط دوردست برای حضور در کلاس‌های درس در روزهای یکشنبه حاضر می‌شوند و آنها نمی‌توانند به کتابخانه‌های شهرهایی که در آنجا مجموعه مطالب و کتابهای کلی در LIS جمع‌آوری شده‌اند، در روزهای دیگر هفته مسافرت کنند و این وضع یا بعلت آن است که رؤسای آنها اجازه ترک محل خدمت را به آنها نمی‌دهند و یا اینکه مسافرت بیش از یک بار در هفته برای آنها وقت‌گیر و پرهزینه می‌باشد. دوره‌های تحصیلی سه‌گانه که با همه مشکلات مذکور در بالا مواجه هستند، به نظر می‌رسد که برای استخدام کنندگان معمولی‌تر و مقبول‌تر بوده و در روزنامه Ceylon Daily News از ژانویه تا دسامبر ۱۹۹۷ و هم‌چنین در روزنامه دولتی با عنوان Government Gazette در سراسر سال ۱۹۹۷، آگهی‌های استخدام دیده می‌شد و نشانگر آن است که این دوره‌های تحصیلی SLIA و DLIS در بین کارفرمایان و استخدام کنندگان بهتر و معمولتر از مدارک عمومی و اختصاصی LIS می‌باشند. ترجیح دادن فارغ‌التحصیلانی که دوره‌های پاره‌وقت را گذرانده و فاقد تسهیلات آموزشی کامل و دوره‌های کارآموزی می‌باشند به فارغ‌التحصیلانی که در دوره‌های تمام وقت تحصیل کرده و منابع آموزشی بهتری داشته‌اند، در انتخاب و تصمیم داوطلبان و ورودی‌ها مؤثر واقع می‌شود. تعداد زیادی از پرسنل حرفه‌ای شامل افرادی است که تحصیلات پاره وقت داشته و معلومات آنها محدود به یادداشتهایی است که در کلاس‌ها نوشته‌اند.

شرایط ورود و طول زمان دوره‌های تحصیلی:

"معیارهای انتخاب دانشجویان باید مقاصد و اهداف مشخصی در شناسایی اشخاصی داشته باشد که می‌توانند در توسعه ترقی حرفه کتابداری کمک کرده و در حل مشکلات مربوطه مؤثر باشند. اشخاصی که برای برنامه آموزش کتابداری انتخاب می‌شوند، باید دارای نمرات بالایی در دانشگاه بوده، از لحاظ هوش در سطح بالایی قرار داشته، توانایی حل مشکلات را داشته، علاقه‌مند به حرفه کتابداری بوده و بتوانند با مردمی که دارای سابقه در زمینه‌های مختلف و گوناگون می‌باشند کار کنند." (IFLA ۱۹۷۸ صفحه ۲۲۱)

آموزش حرفه‌ای در برنامه‌های علوم کتابداری و اطلاعات (LIS) در سریلانکا در تأمین و آماده کردن کاندیداهای مناسب و شایسته با اشکالاتی مواجه است. حداقل شرایط ورود به دوره آموزشی SLIA عبارت از گذراندن ۶ واحد از دوره GCE/OL و سه سال تجربه کاری است و شرایط ورود به دوره دیپلم DLIS در قسمت اول عبارت از گذراندن ۶ واحد در GCE/AL می‌باشد. کتابداری بعنوان یک حرفه در سریلانکا چندان شناخته شده نیست لذا از طرف دانشجویان چندان رقابتی برای ورود به این رشته دیده نمی‌شود و این وضع باعث می‌شود که دانشجویانی به کتابداری روی آورند که نتوانسته‌اند در رشته‌های آموزشی دیگر مانند حسابداری، بانکداری و تکنولوژی کامپیوتر پذیرفته شوند. و این معیارهای انتخاب دانشجویان در IFLA می‌باشد.

یکی دیگر از واقعیت‌های مورد توجه عبارت از استانداردهای متفاوت آکادمیکی برای پذیرش دانشجویان به دوره‌های لیسانس می‌باشد، مثلاً دانشجویی سال اول با یک سال تجربه کاری با کتابداری که در سال آخر دانشکده مشغول تحصیل هستند و ده الی پانزده سال تجربه کاری دارند، در یک ردیف قرار دارند و در یک کلاس شرکت می‌کنند که مشکلاتی را برای مدرس و استاد از لحاظ متوازن ساختن استانداردها در سر کلاس به وجود می‌آورد.

برنامه تحصیلی:

واقعیت کلیدی که درباره برنامه تحصیلی مورد توجه می‌باشد، این است که همه دوره‌های تحصیلی محدود به عنوان‌های موضوعات درسی می‌باشند. یک یا دو دوره تحصیلی اهدافی را برای تدریس هر درس فراهم می‌کنند، اما بطور کلی معلم آزاد است که هر آنچه را که به نظر او خوب است، تحت عنوان بخصوص درسی، تدریس نماید. این وضع باعث تنوع و گوناگونی نه تنها در بین دوره‌های تحصیلی یک رشته درسی به وجود می‌آورد بلکه در یک دوره درسی نیز که دارای معیارهای مختلف و مراکز گوناگون می‌باشند و پرسنل آموزشی مختلف دارند، آشفته‌گی ایجاد می‌کند.

همه برنامه‌های آموزشی LIS در سریلانکا به تربیت و آموزش دادن پرسنلی متمرکز می‌شود که بتوانند کتابخانه‌ای را با کسب معلومات سنتی اداره کنند. کاتالوگ کردن و طبقه‌بندی

مربوط به LIS اقدام کنند، سازمانهای معدودی (مانند منابع طبیعی و اسناد علمی و کمیته‌های تحقیق در دانشگاه‌ها) وجود دارند که نیازهای مالی را فراهم می‌کنند. فقدان منابع ادبی نیز به این چرخه غلط و نادرست کمک می‌کند. فهرست منابع مربوط به تحقیقات جاری، روزنامه‌های آکادمیکی و پایگاه داده (data base)^۲ و غیره در داخل مملکت موجود و در دسترس نیستند. این شرایط در رشته علوم کتابداری و اطلاعات تأثیر منفی می‌گذارد چون مسائل و دیدگاه‌های این رشته تحصیلی نمی‌تواند بدون تحقیقات عمیق و کافی، بررسی و شناسایی شوند.

هماهنگی

با اینکه قانون و نظامنامه وجود دارد ولی این قوانین چندان قوی نیستند که بتوانند کسی را وادار به حفظ و رعایت استانداردها کرده و یا آغاز و خاتمه برنامه‌ها را کنترل کنند. SLNLSB فقط می‌تواند در صورتی که کمک و اظهار نظر آنها مورد درخواست و تقاضا قرار گیرد، پا در میانی کرده و کمک کند. لذا سازمان‌ها هنوز در انجام هر کاری که مایل باشند، استقلال داخلی دارند. Irving در گزارش خود می‌گوید که «تاریخ گذشته آموزش کتابخانه‌ای فاقد هماهنگی بوده و مستهکی به وضع نابسامانی می‌شود که در آن شرایط، دانشجویان دوره‌های تحصیلی را دنبال می‌کنند که از طرف سازمانها و کارفرمایان مهم درک نمی‌شوند و شکاف‌ها و تشابهات موجود در دوره‌های تحصیلی قابل درک و شناسایی نبوده و لذا نمی‌توان به اصلاح آنها اقدام کرد.» (Irving ۱۹۸۳، صفحه ۴۴). Irving در پیشنهاد و توصیه خود تأکید می‌کند که کمیته آموزشی می‌تواند تأسیس و برپایی گروهی که پیشرفتهای آتی حرفه کتابداری و شرایط احراز آن حرفه را بررسی و مرور می‌کند، مورد توجه قرار دهد. این اقدام، تقویم و ارزیابی مداوم را ممکن ساخته و به شناسایی روش‌ها و تمایلات آینده در تمام جنبه‌های آموزش حرفه کتابداری کمک خواهد کرد.

نتیجه

جای تأسف است که یک عده از مسائلی که توسط Irving شناسایی شده است، هنوز بعد از پانزده سال بر جای خود باقی

کردن از قسمت‌های مهم برنامه تحصیلی بشمار می‌روند و به دانشجویان اطلاعات مقدماتی یا اساسی از مفاهیم و مراحل کتابداری سستی داده می‌شود. هیچ یک از دوره‌های تحصیلی برای کتابداران فرصتی جهت دریافت تخصص در یک رشته بخصوص نمی‌دهد و این یکی از عوامل بازدارنده در برنامه تحصیلی است، چون ما نیازمند پرسنلی هستیم که بتوانند پیشرفتهای جاری را در رشته اطلاعات به کتابخانه‌های سریلانکا معرفی کرده و نشان دهند. یکی دیگر از عیوب و عوامل بازدارنده در سیستم آموزشی LIS فقدان بازآموزی یا ادامه برنامه‌های آموزشی است و معدودی برنامه‌های موجود، فقط به خودکار کردن کتابخانه‌ها مخصوصاً به استفاده از CDS/ISIS در کتابخانه‌ها و سیستم‌های اطلاعاتی قناعت می‌کنند، و این موقعیت خوبی برای توسعه و ترقی سیستم LIS نمی‌باشد.

گروه آموزشی:

ماهیت گروه آموزشی وضع و شرایط نامناسبی در آموزش علوم کتابداری و اطلاعاتی بوجود می‌آورد. چون تقریباً همه معلمان بطور پاره‌وقت کار می‌کنند، لذا تعهد آنها در تدریس فوق‌العاده محدود می‌باشد و معلمانی که بطور تمام وقت کار کرده و برای دانشجویان راهنمایی‌هایی را فراهم آورند، وجود ندارند مگر در DLIS برای معلمان هیچ گونه روش‌های آموزشی از طرف سازمانهای استخدام کننده فراهم نمی‌شود لذا روش‌های تدریس و چگونگی تخصص به ذوق و استعداد طبیعی افراد بستگی پیدا می‌کند. توسعه و ترقی برنامه تحصیلی جدی تلقی نمی‌شود، چون آموزش دادن پرسنل نمی‌تواند وقت و زمانی را به این کار اختصاص دهد.

تحقیق و انتشارات:

چند عامل به فقدان تحقیق کمک کرده‌اند. بطور کلی سیستم اولیه آموزش LIS به جنبه‌های تحقیق چندان توجه نداشته و لذا به فارغ‌التحصیلان جوان، ارزش تحقیق یاد داده نشده و نیز این افراد فاقد آموزش‌های رسمی در تحقیق و تتبع می‌باشند. بعد از آنکه کمی وارد حرفه کتابداری شد، دیگر ضرورتی نمی‌بیند که به تحقیق و مطالعه برای پیشرفت حرفه و کار خود اقدام کند. حتی آنهایی که می‌خواهند در تحقیقات

دوره‌های تحصیلی از مسؤلیت‌های رئیس آن سازمان خواهد بود که دارای شرایط لازم و تجربیات کافی در کتابداری بوده و پست استادی درجه دو را دارا باشد. هیأت مطالعات و بررسی‌ها متشکل از نمایندگان از SLNLSB، دانشگاه کلمبو و سایر کتابداران دانشگاهی، وزیر آموزش و پرورش و آموزش عالی، و NIE^۳ برای مقاصد آکادمیکی با رئیس سازمان به شور و مشورت می‌پردازند.

منابع

- British Council Libraries Department (1987) Libraries and Information Profiles: Sri Lanka. London. British Council.
- Ceylon National Library Services Bozard Act No. 17 of 1970. Colombo. Government Publications Bureau. P.6.
- IFLA (1976) "Standards for Library Schools" IFLA Journal, Vol.2 No.4, PP.209-223.
- Irving, Ann (1983) Education and Training for Library and Information Work. Colombo: SLNLSB. 52p.
- Lankage, Jayasiri (1980) "Library movement in Sri Lanka". IN Roads to Wisdom ed. Ishwari Corea. Colombo. Municipal Council.
- Mangla, P.B. (1994) "Library and information Science education in South Asia: India, Pakistan, Bangladesh and Sri Lanka", Education for Information, Vol. 12 No. 4, PP. 399-427.
- Lankage, Jayasiri (1989) "Library Education in Sri Lanka" International Library Review 21. 67-72.
- Piyadasa, T. G. (1985) Libraries in Sri Lanka: their origin and history from ancient times to the present time. Delhi: Sri Satguru.
- Sri Lanka Library Association (Incorporation) Law, No. 20 of 1974. Colombo. Government Publications Bureau. p.2.
- Wijetunge, Pradeepa; Willson, Jonathan (1998) "Descriptive survey of Library and Information Science Education Personnel in Sri Lanka" to be published in Asian Libraries.
- Unpublished draft proposal of libraries component of World Bank mission to Sri Lanka (1997). 5-6.

یادداشتها

1. Paper of the 64 IFLA General conference 1998 This Publication has been made Possible by the Document Company XEROX.
۲. مجموعه‌ای از رکوردها و فایل‌هایی که بطور منطقی به هم مرتبط هستند.
3. National Institute of Education مؤسسه ملی آموزش

هستند و اغلب توصیه‌های وی در پایان تحقیق، بدون توجه و اعتنا باقی مانده‌اند و بجز آغاز دو دوره تحصیلی در سطح لیسانس در برنامه‌های آموزشی LIS، بقیه اقدامات چندان چشم‌گیر نمی‌باشند.

سیستم آموزشی LIS در سريلانكا احتیاج به توجه فوری افراد و مسؤلان حرفه‌ای دارد تا بتواند دارای نوعی استاندارد شود. ما به کادر کارمندان بیشتری به صورت تمام وقت، تسهیلات کتابخانه‌ای بهتر و آموزش بهتر، برنامه تحصیلی تجدیدنظر شده، تحقیقات بیشتر، نشریاتی مخصوصاً به زبانهای سینهای و تامیل، کنترل بهتر و معتبر ساختن دوره‌های تحصیلی و به دانشمندی از استاندارد بالا نیازمند می‌باشیم.

برای ترقی و توسعه سیستم آموزشی SLNLSB, SLLA و LIS باید نقش مسؤلان بیشتری را ایفاء کرده و فقط به صورت سازمانهای آموزشی نباشند. به نظر می‌رسد که SLLA در ایفاء نقش خود بعنوان دیده‌بان حرفه کتابداری و تلاش برای فراهم کردن برنامه‌های آموزشی کوتاهی کرده است.

اقدامات آینده

SLLA بررسی برنامه‌های تحصیلی خود را به شکل جدی‌تری دنبال کرده و فقط به تغییرات سطحی که گاهگاهی صورت بگیرد، اکتفا نمی‌کند. برنامه تحصیلی تازه که از طرف کمیته آموزشی و کمیته پیشرفت برنامه‌های تحصیلی مورد تجدیدنظر قرار گرفت، از ۱۹۹۸ به اجرا گذاشته خواهد شد. این برنامه تحصیلی جدید به فن‌آوری اطلاعاتی تأکید بیشتر داشته و به مدیریت کتابداری و ارتباط‌های مردمی توجه دارد. می‌توان انتظار داشت که آموزش‌های آینده در علوم کتابداری و اطلاعات با تأسیس و ایجاد مؤسسه ملی علوم اطلاعات و کتابداری (NILIS) در دانشگاه کلمبو و با کمک‌های بانک جهانی بهتر خواهد شد. NILIS استانداردهایی را برای آموزش کتابداری تهیه کرده و دوره‌های تحصیلی در کتابداری را معتبر خواهد ساخت. این سازمان دوره‌هایی را در سطح گواهینامه، مدرک، و لیسانس با اختلاط برنامه‌های آموزشی سه‌گانه فعلی که از طرف دانشگاه‌های کلمبو (Colombo)، کلانیا (Kelaniya)، و SLLA و SLNLSB انجام می‌گیرد، فراهم آورده است. مدیریت و سرپرستی